ԱԼԱՐԵՆԿ

20 ՓԱՐԱ

ՕՐԱԹԵՐԹ

20 ՓԱՐԱ

Հայրենիք ամեն օր կը հրապարակուի պարբեկան չէնն է Պօլսոյ համար վեց և չորեքշաբթի համար եօթն արշալոյ ծանուցումներ կանխիկ։ չորեքշաբթական խմբագրութեան ծախքը մեր չէ, ան վճարուած է պատրաստուած ալ կընդունուի։ Լրատուական վերաբերեալ չէնը կամ նամակ պէտք է ուղղել սոյն Տեր Յովհաննէսը Մ. Ց. Մելիքեան պատկը Ալէք ճարի թիւ 20 Տ. Ալվերդեան էֆէնտիի պալատը։ Խմբագրութեան ուղղուած չէնը երբ կը պրուին, պարտ է ամէն անգամ համար 3 դրուշ ի մասին անգամ չուար ստորագրութեան կըլլայ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄՈՒՏՔԻՆ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԻՆ

—

85 Հոկտ. 31 Երկշաբթի առաւօտեան 11 ժամին նահանգապետարանի հետ իւր տեսակցութիւնը վերջացնելուց յետոյ, Վեհ. Մակար Սրբազան թողեց Երեւանը և ուղեւորեցաւ դէպի Ս. Էջմիածին։ Վեհ. Մակարին հետեւողները սակաւաթիւ էին, Սիբիոս եպիսկոպոս, Թալկիմ եպիսկոպոս, Սագինեան եպիսկոպոսը, Սուրէնեան Սրբազանը, կառավարութեան ներկայացուցիչ Ամբարդանեան, Սինոդի պրօկուրօր Տէր-Յովսէփեան, Երեւանի ոստիկանապետը, Երեւանի քաղաքագլուխը և մի քանի ոստիկանական աստիճանաւորներ։ Գնացքի առջեւից ընթանում էին տասն ձիաւոր զինուորներ։ Նոցա յետեւից գնում էին ձիաւոր քահանաներ. երկու ձիաւոր վարդապետներ կրում էին խաչը և գաւազանը, ապա քառաձի կառքի մէջ՝ չալմիրներով Վեհ. Մակարը, և դրանից յետոյ յիշեալ անձինքը կառքերով։ — Ոչ պաշտօնական անձ միայն ես էի։ Ձեմ կարող չխոստովանիլ Երեւանից մինչեւ Էջմիածին, այս երկու ժամեայ ճամբորդութիւնը իմ սրտի վրայ այսպիսի ծանր տպաւորութիւններ արաւ, որ ես երբէք իմ կեանքի մէջ չեմ կարող մոռանալ։ Մեր դիմացը ալէզարդ Մասիսը կարծես դառն հայացքով դիտում էր այս բոլորի։ Նորա տեսքը զարթեցրեց կրկին իմ մէջ հայ պատմութեան բոլոր էութիւնը, հայ կեանքի ներքին ինչութիւնը և մեր նոյն կեանքի այժմեան դիրքը.... Մերուն Մասիս կարծես ասում էր. «Ողորմելի մարդիկ, մի խաբուկը մեծ յոյսերով և դուք իմ որդիք մի յուսահատութէք. կգան և կ'անցնին չատ անձինք, բայց իմ որդիքը կը մնան ինձ հետ և կապրին միշտ», — ձանապարհին պատահում էին դիւղացիք և գեղջկուհիք, որոնք լուռթեամբ և զարմացմամբ նայում էին սլացող կառքերին։ Ընդանիք ճանապարհի կէսը և հասանիք ճանապարհի վրայ գտնուող փարաքար դիւղը— կարգադրած էր որ ժողովուրդը հանդիպէր Վեհ. Մակարին։ Գնացքը երկու րոպէի չափ կանգ առաւ։ փակած ուսուցիչարանի ճակատին կպցրած կամիր մահուտի վրայ երեւում էր «Մ» տառը։ Ճանապարհի վերայ դրած էր մի սեղան, վերան՝ դնած ծաղիկ. երկու քահանայ չուրջառներով մի խումբ մարդոց հետ դիմաւորեցին Վեհ. Մակարին. Վեհ. Մակարը օրհնեց։ Այս տեղ երեւանի քաղաքագլուխը և ոստիկանապետը հրաժեշտի ողջոյն տուեցին Վեհ. Մակարին։ Գնացքը շարժուեցաւ։ Երեւանի և Էջմիածնի դաւառների սահմանի վերայ ընդ առաջ ելաւ Էջմիածնի դաւառապետ Խան-Ազեան, իւր կարգադրութեամբ հաւաքուած մի խումբ Քուրդ, Թուրք և Հայ ձիաւորներով։ Մոլորական ողջոյնը տալուց յետոյ՝ գնացքը դէպի առաջ շարժեցաւ։ Ամեն տեղ հանդարտութիւն է տիրապետում։

Արդէն մի վորը առաջ նահանգապետի կողմից ընդ առաջ եկած պրօկուրօր Տէր-Յովսէփեանը Էջմիածին գնացել և յայտնել էր Վեհ. Մակարի մուտքը։ — Գնացքը հասաւ վերջապէս վաղարշապատ և Գէորգեան ձերմարանի առաջի հրապարակում կանգ առաւ։ Այս տեղ հաւաքած էր Ժողովուրդը։ Այստեղ դիմաւորեց միաբանութիւնը Ս. Էջմիածնի։ Սինոդի անդամ Մեսրովբ եպիսկոպոսը և Ղարսի առաջնորդ Ղազանեան ղեկտատորուած էին։ երբ Վեհ. Մակար իջաւ կառքից՝ զանազան կողմերից «Ուրրա» լսուեցաւ։—Սոլորական աղօթքը ասելուց յետոյ. ձեռքը առնելով խաչը Վեհ. Մակար մըտաւ ամպհովանու տակ, որ տանում էին չորս հոգեւորականք։ Գնացքը բացին ձեմարանի աշակերտք իրանց ուսուցիչներով։ Ապա հետեւում էր Միաբանութիւնը երդատացութեամբ. երկու վարդապետ խնկարկում էին։ երկու սարկաւագ տանում էին Վեհափառի առաջից կաթողիկոսական քողը։ Վեհ. Մակարին լեռակցում էին աջ կողմից Սուքիաս եպիսկոպոս, ձախ կողմից Սուրէնեան սրբազան, և յետոյ Թալկիմ և Սագինեան եպիսկոպոսները։ — Գնացքը անցաւ հասարակական պարտիզի միջով։ Հաւաքուած ժողովուրդը նայում էր, Մի փոքրիկ մօտիկ վանքի պարըսպին, ճանապարհին, յանած էր ծաղիկ—Գնացքը անցաւ վանքի մեծ դարպասից, որ հեղ գինուորները արգիլեցին ամբոխին ներս մտնել Էջմիածնի բակը։ Մի քանի րոպէից յետոյ գնացքը մօտեցաւ Տաճարին։ Տաճար մըտնելով Վեհ. Մակար, Իման տեղի առաջ ծունր եղաւ և աղօթեց։ Դորանից յետոյ Վեհ. Մակարը բազմեց և ընդհանուր լռութեան մէջ լսուեցաւ երեմիա եպիսկոպոսի բարակ ձայնը, որը դարձաւ դէպ ի Վեհ. Մակարը հետեւեալ բանախօսութեամբ, աշխարհիկ լեզուով։ «Վեհափառ տէր, ուրախ հոգւով և սրտով չըտապում եմ չնորհաւորել Ձեր մուտքը ի Ս. Էջմիածին իմ եւ միաբանութեան կողմից։ Վերջապէս հայկական Մայր Աթոռի սև քողը բարձուեցաւ, և Ս. Լուսաւորչի գահը գտաւ իւր արժանաւոր գահակալին Ձեր անձնաւորութեան մէջ։ Մենք ամենքս հաւատացած ենք, որ Ձեր օրով եւ Ձեր ձեռքով պիտի առաջ գնան մեր չատ գործերը. պիտի արժանանայ իւր կոչման հոգեւորականութիւնը, պիտի յարգելի դիրք ստանայ Էջմիածնի միաբանութիւնը, որ Ձեր վեհափառութեան վերայ մեծ յոյսեր ունի։ Օրհնեցէք, վեհափառ Տէր, ուսումնասիրութեան հաստատութիւնն, որի հզօր արժանի իշխանութեան ներքոյ ապրում ենք խաղաղ եւ երկար էլ պիտի ապրինք։ Օրհնեցէք ինձ եւ իմ եղբայրակից Միաբանութիւնը, օրհնեցէք եւ այս տեղ խմբուած ժողովրդականներին»։ — Դորանից յետոյ Վեհ. Մակարը հարկաւոր օրհնութիւնը տալով՝ սաղ հետեւեալը. «Ամենայն օրէնք ի Սիոնէ ելցէն. մեր Սիոնը մեր Էջմիածինն է։ Հայ ժողովուրդը իւր յոյսը դրել է Մայր Աթոռի վերայ, և այս պատճառով կապուած է Էջմիածնի Սիոնի հետ սերտ կապերով։ Եւ պիտի աշխատիմ որ Էջմիածինը լինի առաջնորդ ժողովրդեան հաւատ։ Հայ ժողովրդեան դաստիարակութիւնը Էջմիածնից պիտի լինի։ Հոգեւորականութիւնն վերայ մեծ պարտք կայ նրան պատրաստելու և դեկավարելու ժողովրդեան, քարոզելու եւ ճանապարհ տալու ժողովրդեան»։ — Ձպէտք է զարմանալ որ Վեհ. Մակարը կարճ խօսաւ անկաւածք յոգնածութեան պատճառով։ — Սակայն ի դէպ յիշեմ, Վեհափառը կիշխինեւից սկսած՝ ան նշանաւոր տեղերում խօսաց. է. պարզ է. արդ այդ խօսեցածից պարզ կ'երեւի Վեհ. կաթողիկոսի ուղղութիւնը և բռնելիք ընթացքը, պատկառ սովորութիւնն էր և հանդուգն Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսները ևս իրանց ճանապարհորդութեան մէջ յայտնել էին իրանց ուղղութիւնը և անելիքը։

Դորանից յետոյ Վեհ. Մակարը դուրս եկաւ և ուղղուեցաւ դէպի Վեհարան։ Գնացքի երկու կողմը փակում էին ձեմարանի աշակերտները վանքի դռներից, սկսած մինչեւ Վեհարանի դուռը երդեցիկ խումբը ձեմարանի երգում էր։ Վեհարանի սանդուղների վրայ Վեհ. Մակարը դարձաւ խաչակնքեց և մտաւ Վեհարանը։ Վերջապէս երկար ճանապարհորդութիւնից յետոյ Վեհ. Մակար կարողացաւ մուտք դործել իւր նպատակի չրջանը։ Եպիսկոպոսունք և կառավարչական պաշտօնեայք ներկայացան Վեհափառին, դրանից յետոյ Վեհափառն առանձնացաւ հանգստանալու։ Ամենայն ինչ ընկաւ իւր առաջին դրութեան մէջ թէ վանքում և վաղարշապատում, աստիճանաւորներին առանձին ճաշ տրուեցաւ։ Դոցանից մի անանիք, որոնք հեռու տեղից ուղեկցել էին Վեհափառին, արժանացան ատանալու ընծայներ, ոսկի ժամացոյց ևն։ Ժամը 1 ½ ըսկըսած էր ամեն տեղ տիրապետել սովորական դրութիւնը։ վանքի բակի մէջ երեւացող կանդեղները դուշակում էին որ երեկոեան ճրագալոյց պիտի լինի վանքի բակում։ Տաճարի կողքին եղաւ հրախաղութիւն։ Երեկոեան գնացի վանքը, ժամը ութն էր, բակը լուսաւորուած էր, ձեմարանի աշակերտները կանգնած Վեհարանի մօտ երգում են, բա-

ՄԱՐԴԸ ԱՍԿՎՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

(Շարունակությունը)

Ես իսկապես առաջին անգամ էի տեսնում այդ մարդուն, որ ինձ հրավիրել էր իր մոտ։ Ինչպես ասացի, նա ինձ ծանոթ էր միայն իր անունով։ Ես գիտեի, որ նա ղեկավարում է Ռուսաստանի Սոցիալիստական Դաշնակցության Կենտրոնական Կոմիտեն, որ նա ունի մեծ հեղինակություն կուսակցության մեջ, որ նա ինչ-որ կերպ կապված է Ռուսաստանի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի հետ, որ նա ունի մեծ ազդեցություն Ռուսաստանի կառավարության վրա։ Ես գիտեի նաև

Տիտուրը դիտում էր նրան, չուզենալով իր ներկայությամբ խանգարել նրանց զրույցին։ Հանդարտվել էր նաև Ռուբոն, որ վախից անշարժ կանգնել էր դռան մոտ։

—Ինչո՞ւ ես եկել, ասա՛ ինձ, ինչո՞ւ ես եկել,— կրկնում էր Աստղիկը, ոչ թե հարցնելով, այլ ինքն իրեն խոսելով։

—Ես... ես... ես չգիտեմ, ինչո՞ւ եկա, ինչո՞ւ եկա... Ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչո՞ւ եկա։

իր քաղի հեղաւոտար գաղ ալ ժգիթեաց վերջ
բերալ և բերի գաղաւոտար գաղ ալ ժգիթեաց վերջ
տարա ։

—Եթէ իմ գիրքս ժողովրդական ըլլար, ես ալ
ղրկէի ձեզի ։

—Ես ալ ուզէի որ ձեր գիրքը ժողովրդական ըլլայ,
բայց ինչպէս կրնայ ըլլալ, երբ ոչ ոք գիտէ թէ
դուք գոյութիւն ունիք ։

—Ուրեմն ինչպէ՞ս ծանուցանենք մեր գոյութիւնը
ժողովրդեան ։

—Ես կարծեմ թէ ամենէն լաւ միջոցը պիտի ըլլայ
ձեր գիրքը տպել տալ ։

—Ո՛չ, ոչ, 300 ֆրանկ ծախք պիտի ընենք մենք
մեզի համար ։

—Ես ալ այդպէս կը կարծեմ, ըսաւ Հեսլիուէ
ժպտելով ։

—Ո՛չ, 300 ֆրանկ մեզի համար մեծ գումար է ։
Ես ալ ձեզ պէս աղքատ եմ ։

—Ուրեմն ի՞նչ պիտի ընենք ։

—Ես գիտեմ ։ Ես ալ ձեզ պէս աղքատ եմ ։ Ես
ալ ինձ համար գիրքեր հրատարակած